

Висновки. У статті наведено основні рішення, використані при розробці аналізатора природномовних текстів, призначеного для виявлення та ідентифікації колокацій і реалізованого у вигляді лексикографічного агента. Це є першим етапом на шляху до побудови комплексної мовно-інформаційної архітектури, яку ми кваліфікуємо як лексикографічне середовище та лексикографічні агенти (Л-середовище та Л-агенти), що планується як універсальна модель для автоматичного лінгвістичного опрацювання текстів. Проте КА вже зараз може бути використаний як самостійний інструмент при розв'язанні різних лінгвістичних завдань, зокрема, лексикографування словосполучень у віртуальній лексикографічній лабораторії "Словник української мови", створенні систем автоматичного перекладу, автоматизації укладання термінологічних словників та словників словосполучень, побудові онтологій, менеджменту знань.

1. Гальперин И.Е. Текст как объект лингвистического исследования. Изд. 5-е, стереотипное. – М.: КомКнига, 2007. – 144с. 2. Белоногов Г.Г. Компьютерная лингвистика и перспективные информационные технологии. – М.: Русский мир, 2004. – 248 с. 3. Лучик А. Антонова О, Дубровська І. Українсько-польський словник еквівалентів слова. – К.: ФОРМ Афонін А.О., 2011. 4. Широков В.А. Информационная теория лексикографических систем. – К.: Довіра, 1998. – 331 с. 5. Ягунова Е.В., Пивоварова Л.М. Извлечение и классификация коллокаций на материале научных текстов. Предварительные наблюдения. V Международная научно-практическая конференция "Прикладная лингвистика в науке и образовании" памяти Р.Г. Пиотровского (1922-2009) : Материалы. – СПб., 2010. – С. 356-364. 6. Seretan V. Syntax-Based Collocation Extraction. 1st Edition. – 2011. – VIII. – 212 p. 21 illus. 7. Широков В.А. Феноменология лексикографических систем. – К.: Наук. думка, 2004. – 327 с. 8. Тарасов В.Б. От многоагентных систем к интеллектуальным организациям. – М.: Эдиториал УРСС, 2002. – 352 с. 9. Широков В.А. Элементы лексикографии. – К.: Довіра, 2005. – 304 с.: ил. 10. Shoham Y. Multiagent systems. Algorithmic, Game-Theoretic and Logical Foundations. – Cambridge University Press, 2008. – 504 p.

Надійшла до редколегії 23.05.12

ВІЙСЬКОВА ПЕДАГОГІКА

УДК 378.147

О.С. Автушенко, канд. пед. наук, доц.

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВІЙСЬКОВОМУ ВИХОВАННІ

У статті аналізуються особистісно-орієнтовані технології у військовому вихованні та розкривається головний чинник військового виховання – особистісний підхід.

Ключові слова: особистісний підхід, особистісно-орієнтовані технології виховання, військове виховання, "Я-концепція".

In the article the personality-oriented technologies are analysed in military education and the main factor of military education – personality approach opens up.

Keywords: personality approach, personality-oriented technologies of education, military education, "I-conception".

Вступ та постановка проблеми. Протягом століть суспільство приділяло велику увагу військовому вихованню. Видатні військові діячі постійно звертались до проблеми виховання військ. Актуальність всебічного виховання майбутнього офіцера зумовлена специфікою військової служби, відповідальністю та складністю завдань, що покладені державою на Збройні сили.

Кардинальні зміни у концепціях філософії людини, гуманізація і демократизація педагогічного середовища, формування особистості вихованця вимагають негайного впровадження особистісно-орієнтованих технологій виховання. Це особливо торкається сфери військового виховання.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Особистісно-орієнтовані технології виховання та особистісний підхід, зокрема, представлено у працях видатних педагогів та психологів: Ш. Амонашвілі, І. Беха, І. Зязюна, І. Іванова, Я. Корчака, А. Маслоу, М. Монтесорі, К. Роджерса, С. Соловейчика, В. Сухомлинського, С. Френе, Р. Штейнера та ін.

Виклад основного матеріалу. Одним із головних чинників у військовому вихованні є особистісний підхід. Тільки безпосередні людські взаємини мають повноцінне емоційне наповнення. Саме особистісний підхід допомагає встановити найтісніші контакти; це додатково впливає на виховання здібностей і розвиток вихованця.

В особистісно орієнтованих педагогічних технологіях знайшли відображення ідеї гуманістичної філософії, психології та педагогіки. У центрі уваги таких технологій – унікальна цілісна особистість, яка максимально намагається до самоактуалізації, відкрита для сприйняття нового досвіду, здатна на усвідомлений і відповідальний вибір у різноманітних життєвих ситуаціях. Досягнення особистістю цих якостей є основною ціллю виховання в сучасних умовах.

Своєрідність особистісно орієнтованих технологій виховання полягає у тому, що вони акцентують увагу на особистості вихованця, на її формуванні та розвитку не за замовленням, а відповідно до її природних здібностей.

Основна цінність особистісно орієнтованих технологій виховання – це особистісний підхід, який представляє сукупність взаємопов'язаних соціально-педагогічних настанов на взаємини вихователя з вихованцем, на сприйняття самого себе і організацію педагогічної взаємодії. Це виражається у врахуванні та визнанні права кожного вихованця на своєрідність, неповторність, індивідуальність, унікальність своєї особистості, у розумінні його думок і позицій; у готовності та безоціночному ставленні вихователя до вихованця як до особистості; в організації спілкування на принципах рівноправності та рівноцінності особистісних позицій вихователів і вихованців; у співробітництві, співтворчості, взаємодії всіх учасників педагогічного процесу.

Особистісний підхід до військовослужбовців у навчально-виховному процесі – провідний напрямок прогресивних педагогічних технологій у Збройних силах України. Він об'єднує та втілює такі виховні ідеї та принципи:

а) ідеї:

- розвитку особистості або особистісної направленості військового виховання й освіти;
- активізації і використання внутрішніх механізмів саморегуляції розвитку особистості військовослужбовця як суб'єкта військово-педагогічного процесу;
- гуманізації та демократизації педагогічних взаємин як основи формування демократичної особистості військовослужбовця;

б) принципи:

- поглиблення індивідуального і диференційованого підходу;
- природовідповідності виховання;
- гуманізму.

Розвиток особистості. Особистісний підхід ставить у центр військового виховання розвиток усієї цілісної сукупності якостей особисті воїна, самоуправління, сфери естетики, моральності та дієпрактичної сфери.

Демократизація відносин. У сучасних умовах одним із вирішальних факторів виховання є демократизація суспільства, яка має пронизувати життєдіяльність вихованця. Його підсумком є виховання демократичної особистості. Але у військових частинах вихованець у силу специфіки Збройних сил України знаходиться не в рівних умовах з вихователем. Він обмежений у своїй особистій свободі та демократичних проявах. Особистісний підхід передбачає демократизацію виховного процесу, забезпечення вихованцю рівноправ'я з вихователем.

Поглиблення індивідуального підходу. Він передбачає стимулювання та розвиток індивідуальних задатків і здібностей особистості, подальший розвиток диференціації, відмову від орієнтації на середнього вихованця.

Гуманізм. Гуманістичний зміст особистісного підходу полягає у визнанні вихованця повноцінною особистістю, що має такі ж, як і вихователь, якості самотності та унікальності. Будь-які недоліки вихованця не можуть бути основою для негативної оцінки його особистості в цілому. Особистісний підхід направлений на підтримку і допомогу особистості вихованця.

Виховання позитивної "Я-концепції". "Золотий ключик" особистісного підходу полягає в управлінні формуванням "Я-концепції" особистості вихованця [6]. Глибоке вивчення вихователем індивідуально-психічних характеристик та особливостей вихованця дає йому можливість найбільш повно використовувати для його формування психічні фактори розвитку. Найголовнішим з цих факторів є формування у вихованця образу "Я", чи "Я-концепції" особистості. Успішна діяльність, позитивні оцінки формують у вихованця самоповагу, впевненість, задоволеність, тобто позитивну "Я-концепцію", що в свою чергу, викликає у нього зацікавленість у самовихованні, довіру до вихователя. Головною метою у саморозвитку вихованця є формування позитивної "Я-концепції".

Життя висунуло перед виховною теорією та практикою, окрім традиційних питань – чому та як виховувати в сучасних умовах, ще й пріоритетну проблему: як сформувати вихованця як особистість, яка відповідала б потребам армії на сучасному етапі розвитку, тобто в умовах переходу до професійної основи.

Розуміння про особистість має ґрунтуватися на позиціях гуманістичної психології, яка вважає особистість духовним змістом людини, носієм свідомості і самосвідомості, сукупністю усіх суспільних відносин. О.М. Леонтьєв розглядає особистість як особливий рівень соціального розвитку людини [4]. Українські психологи А.А. Крилов і В.П. Сочинко вважали, що особистість – це насамперед людина як свідомий член суспільства з індивідуальним складом особливостей характеру й інтересів, темпераменту і здібностей, а також інших рис і якостей [3, с. 51].

Таким чином, під особистістю розуміють соціалізованого індивіда, з найсуттєвішими соціально-значущими властивостями, які визначають його поведінку і діяльність.

Індивідуальність вихованця визначається і характеризується структурою його особистості. Професор К.К. Платонов [5] пропонує динамічну функціональну структуру особистості в основі якої лежать чотири ієрархічні підструктури:

- **спрямованість особистості** – це переконання, світогляд, ідеали, інтереси, бажання, покликання;
- **досвід особистості** – це знання, навички, уміння, звички;

- **особливості психічних процесів** – це воля, почуття, уявлення, мислення, сприймання, емоції, пам'ять;

- **біологічні властивості** – це темперамент, статеві, вікові, паталогічні властивості.

Ці властивості визнають риси, які є не тільки складовою особливою підструктурою, а й можуть компенсувати якийсь недолік. Однак у структурі особистості є ще ряд якостей, які не можна віднести до якої-небудь однієї підструктури. Це характер, здібності та "Я-концепція" особистості – вони утворюють разом з підструктурами визначений "каркас" особистості. Всі підструктури особистості вихованця тісно взаємопов'язані, вони обумовлюють і часто компенсують одна одну, створюючи складну систему – особистість як змістовне соціальне узагальнення.

"Я-концепція" особистості – це стійка та усвідомлена система уявлень про саму себе, на основі яких вона організовує свою поведінку.

Як інтегральна якість "Я-концепція" включає в себе цілу систему якостей, які починаються зі слова "само": самосвідомість, самооцінка, самоповага, самолюбство, самовпевненість, самостійність, – та пов'язана з процесами рефлексії, самоорганізації, саморегуляції, самовизначення, самореалізації, самоствердження тощо. У "Я-концепції" насамперед виділяються такі компоненти:

По-перше, це триада усвідомленої, емоційної та поведінкової складових:

"Яусвід" – усвідомлені уявлення про себе, свої якості; "Яемоц" – емоції, самопочуття, викликані взаємодією з оточенням;

"Яповед" – готовність, схильність до певного образу дій. "Я-концепція" = "Яусвід" + "Яемоц" + "Яповед"

По-друге, "Я-концепція" включає уявлення про себе у минулому, нинішньому, майбутньому, ідеальне "Я" та інші образи.

Нарешті, у вихованні майже завжди існують добрі й погані якості та уявлення про себе у вигляді двох засад – "Я-добре", гарне та "Я-зле", погане, між якими постійно точиться боротьба.

Рівень більшості вихованців знаходиться між позитивним і негативним "Я", яке досить швидко зміщується у той чи інший бік під впливом зовнішніх обставин.

Особистості властиві інстинктивні (природні) прагнення до позитивної "Я-концепції" (процеси самоутвердження, самовираження, самореалізації). Найголовніше з них – це прагнення до самоутвердження. Кожний вік має свої особливості та форми самоутвердження, але всі люди прагнуть до визнання та позитивної оцінки оточуючих. Ці прагнення особистості реалізуються у діяльності та вчинках, суспільна оцінка яких створює та підживлює "Я-концепцію". В.О. Сухомлинський підкреслював, що дитина, якими б посередніми не були її здібності, у чомусь має переживати свій успіх, почувати себе у чомусь творцем, господарем, що переважає у чомусь інших.

Формування позитивної "Я-концепції". Відносно та оцінки оточуючих, на основі яких формується "Я-концепція", часто не сприяють створенню позитивного емоційного самопочуття вихованців. Тому в особистісному підході однією з важливих задач вихователя є формування у вихованців позитивної "Я-концепції".

Широка і систематична практика використання особистісного підходу у вихованні у Збройних силах України поки ще не склалася. Досвід показує, що різкий перехід до особистісного підходу часто дає негативні результати: необхідно, очевидно, поступове витіснення та заміна одного стилю іншим, врахування всіх факторів та умов виховання.

Однак потрібно остерігатися крайностей в особистісному підході: незважаючи на те, що у ньому переважає доброта та м'якість, любов і повага, не можна допускати вседозволеність, сюсюкання, запобігання або панібратство з вихованцями, особливо в умовах Збройних сил України.

В особистісному підході має бути індивідуальна міра позитивного стимулювання; враховуватися, в якому ступені вихованець усвідомлює себе особистістю, особливості його переживань, взаємин з іншими людьми, характер, вольові дані особистості. Такий підхід ґрунтується, насамперед, на гуманізмі, врахуванні індивідуально-психічних якостей кожного вихованця.

Великий інтерес представляє проблема меж використання особистісного підходу в умовах Збройних сил України. При наявності у воїна позитивної "Я-концепції" вихователь може діяти за макаренківським принципом: "Максимум вимог – максимум поваги!", тобто надати вихованцю такої самостійності, свободи, самоуправління, які призводять до розвитку його здібностей, до формування громадянської "Я-концепції" ("Ягром"). Вона гармонійно урівноважує три протиріччя їх субособистості: "Яможу" + "Яхочу" + "Ятреба".

Однак і у стані позитивної "Я-концепції" є небезпека відхилення від правильного напрямку розвитку особистості вихованця. При надмірній похвалі, опіці, занадтому виділенні успіхів конкретної особистості на фоні інших її позитивна самооцінка може також утратити свою міру, стати гіпертрофованою, де вихованець привласнить собі успіхи, якими він зобов'язаний вихователю, колективу. Такий стан неадекватної самооцінки називається "егоцентричною Я-концепцією" ("Ягоц").

Більшість вихованців у реальних обставинах мають "Я-концепцію", яка лежить у діапазоні між позитивним і негативним "Я". Для правильного напрямку процесів розвитку особистості необхідне позитивне стимулювання. Найефективніше застосувати оптимістичну гіпотезу, створити умови для успіху особистості, руху її до самоствердження.

Вихованці з негативною "Я-концепцією" вимагають особливої уваги, тому що їх потреби у самоствердженні, самовираженні, самореалізації не задоволені і знехтувані оточуючими. Внаслідок цього у них з'являються схильність до психологічної ізоляції, сором'язливість, відхід від дійсності, комунікативні труднощі почуття самотності, знехтуваності. В іншому випадку виникає небезпека замкнення кільця самоствердження у негативному середовищі – вихованець стає некерованим, "важковиховуваним".

Негативна "Я-концепція" безпосередньо корегує різні види асоціальної поведінки – паління, вживання алкоголю і наркотиків, формує нечесність, сприяє участі у групових правопорушеннях тощо. У цьому випадку протипоказане застосування якого-небудь примушування, необережне, грубе поводження з особистістю, бо вони дають лише тимчасовий результат. Від вихователя потрібно максимум співпереживання, співчуття, розуміння душевного стану вихованця, пошук позитивної опори в його внутрішньому світі. Пропонується авансування позитивної оцінки, залучення в активну змістовну діяльність, яка забезпечує хоча б невеликий успіх у позитивній сфері особистості. Корисними можуть бути поради з самовиховання, загартованості характеру, аутогенного тренування тощо.

При поглибленні негативної "Я-концепції" стан фрустрації ("Яфруст") або жорстокості ("Яжорст") слід "бити триугою": особистість потрібно терміново рятувати, за-

стерегти від незворотних негативних змін. Оптимальними засобами необхідно мобілізувати її внутрішні сили, з'ясувати причини, що викликали тяжкий душевний стан вихованця, намагатися відволікати від них, проявити співчуття, вибачити, надати особистісну допомогу. Хронічне, перебування вихованця у стані негативної "Я-концепції" може призвести до психічних захворювань: комплексу неповноцінності, хворобливої збентеженості, неврозів тощо.

Агресивна "Я-концепція" (наприклад: я вас ненавижду, я все можу, я вам покажу) виникає частіше за все при зіткненні вихованця зі злом (несправедливістю, приниженням, кривдою). Вихованець стає некерованим, немотивованим, небезпечним для оточуючих. Гуманний підхід уже не діє, потрібні негайні попереджувальні прийоми (пригадаємо метод "вибуху" А.С. Макаренка).

Позицію агресивного "Я" потрібно відрізнити від спонтанних проявів поведінки, що пов'язані з намаганням особистості перевірити свої фізичні та психічні можливості, з потребою самоствердження у новому стані розвитку (у цих випадках також можна застосувати вибачення, переконання).

У реальному житті вихованець проявляє себе по-різному в залежності від обставин, які потрібно враховувати при визначенні варіанта особистісного підходу у вихованні.

П. Блонський зазначав: "...Учитель, який нервовий сам і нервує дітей, сьогодні вимагає одного, завтра іншого, а післязавтра нічого не вимагає, дуже дезорганізовує дітей" [2]. У зв'язку з цим не можна бути байдужим до внутрішнього світу вихованця, його психічного здоров'я, системи настанов, зокрема щодо самого себе.

Лише той вихователь, який здатний оволодіти принципами саморозвитку, самоствердження і оптимальної самоактуалізації, може допомогти й іншим у цьому процесі. Сучасні психологи, наприклад, Р. Бернс [1], підкреслюють пряму залежність між заниженою самооцінкою вихователя і його негативним ставленням до вихованця. Вихователь, який позитивно сприймає самого себе, так само сприймає і своїх вихованців.

Майстерність вихователя у особистісному підході виявляється у оптимальному сполученні його формально-педагогічних стосунків з вихованцями: вимогливості, обов'язку – з одного боку та особистісних взаєминах, любові до вихованців, гуманізмі, свободі і демократизмі – з другого.

Висновки. Отже, особистісний, тобто гуманно-особистісний, особистісно-орієнтований підхід – це визначена система ідей, поглядів, методичних та організаційних прийомів у галузі педагогічних відносин вихователів і вихованців. Основні аспекти такого підходу викладені у творах Я. Корчака, А. Макаренка, В. Сухомлинського та сучасних педагогів – гуманістів. Центральна ідея гуманно-особистісного підходу – це заперечення авторитарних, імперативних методів виховання як негуманних, що принижують гідність вихованця.

Сьогодні вирішальна роль у навчанні та вихованні належить вихователю. Щоб діяти грамотно і правильно, він повинен постійно працювати над собою, над підвищенням своїх професійних якостей. Уміле поєднання особистісного підходу, методів переконання, заохочення й примусу – одне з основних завдань у військовому вихованні.

Особистісний підхід вимагає, щоб вихователь постійно вивчав і добре знав індивідуальні особливості темпераменту, риси характеру, погляди вихованців, умів прогнозувати їх дії.

Отже, можна зробити узагальнюючий висновок, що особистісний підхід у військовому вихованні є ключо-

вим напрямком прогресивних педагогічних технологій, який не стоїть на місці, а просувається вперед більш удосконаленим.

1. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. – М.: Прогресс, 1986. – 420 с. 2. Блонский П.П. Избранные педагогические произведения. – М.: Изд-во Акад. пед. наук РСФСР, 1961. – 695 с. 3. Краткий

словарь по социологии / Под общ. ред. Д.М. Гвишиани и Н.И. Лапина. – М.: Политиздат, 1988. – 479 с. 4. Леонтьев А.Н. Избранные педагогические произведения: В 2 т. – М.: Педагогика, 1983. – Т. 1. – 391 с., Т. 2. – 318 с. 5. Платонов К.К., Голубев Г.Г. Психология. – М.: Высшая школа, 1977. – 147 с. 6. Платонов К.К. Структура и развитие личности. – М.: Наука, 1986. – 255 с.

Надійшла до редколегії 04.06.12

УДК 378

Н.Я. Вовчаста, канд. пед. наук

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

У статті проаналізовано історичний досвід, національні джерела зародження та систему підготовки фахівців пожежної служби на західноукраїнських землях. Показано, що створення широкомасштабного руху добровільних пожежних товариств спонукала велика кількість пожеж. Описано розвиток добровільних пожежних товариств "Сокіл", "Січ". Здійснено компаративний аналіз навчальних програм, а саме теоретичної та практичної частин.

Ключові слова: підготовка, фахівець, пожежна служба, пожежна команда, курси.

The system of training of fire safety specialists on the territory of Western Ukraine

The historical experience, national origins and system of training of fire safety specialists on the territory of Western Ukraine is analyzed in the article. Formation of wide spread movements of voluntarily fire organizations caused huge range of fires is shown. Development of voluntarily fire organizations "Sokol" and "Sich" is described. The comparative analysis of plans, namely theoretical and practical parts is considered.

Key words: training, specialist, fire safety, fire brigade, course.

Постановка проблеми. Характерною особливістю сучасного розвитку України як незалежної держави є кардинальні зміни, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя. Вони спричинили перегляд і переосмислення діяльності наявних інституцій, зокрема системи вітчизняної вищої освіти. Її структурна перебудова, оновлення тенденцій і напрямів подальшого розвитку спонукають активізацію творчого пошуку ефективних форм і методів організації навчального процесу й трансформації його змісту, якісного оновлення системи вищої освіти.

Відтак, надзвичайно актуальним є дослідження традицій і досвіду, творчих досягнень школи в цій галузі. Водночас важливим шляхом у процесі трансформування є глибоке осмислення й усвідомлення власного історичного досвіду, звернення до національних джерел зародження і розвитку професійної підготовки фахівців пожежно-рятувальної служби.

Аналіз останніх досліджень. В Україні здійснюється пошук шляхів якісної підготовки майбутніх фахівців пожежно-рятувальної служби. Над концептуальними положеннями та науково-методичними основами підготовки фахівців у ВНЗ МНС ефективно працюють: О. Бикова, М. Варій, О. Євсюков, М. Козяр, М. Коваль, В. Козлачков, П. Образцов, О. Тімченко, Б. Шуневич.

Розв'язання даної проблеми. Проблеми боротьби з пожежами й організації відповідних заходів мають давню історію. Серед документів з історії міст Польщі середньовіччя зустрічаються багато королівських ука-

зів, які стосуються дотримання заходів для попередження пожеж. Серед них укази Болеслава IV від 1431 р., ухвали Варшавського магістрату від 1545, 1606, 1607 і 1795 рр.

Після поділу Польщі, уряди Австрії і Росії в першій половині XIX ст. покладали нагляд за пожежною безпекою на поліцію, відтак з'явилися перші зародки організованих формувань оснащених технікою для гасіння пожеж. Більшість польських істориків стверджують, що початком створення структур протипожежної охорони слід вважати указ Адміністративної Ради Польського Королівства від 1842 р., коли в столиці виникла перша регулярна "пожежна стража" у кількості 100 пожежників, яка утримувалася адміністрацією. Згідно статуту 1867 р. у її складі було три підрозділи: гасіння пожеж, очистки коминів та освітлення вулиць і майданів [12, с. 81].

Від 1860 р. XIX ст. поширюються добровільні пожежні дружини, особливо в Галичині, де вже 1864 р., у містах і селах з'явилися пожежні команди. Згодом вони утворилися в Кракові, Гданську, Тарнові, Вадовицях, а також на західноукраїнських землях під Австрією у Львові і Станіславові (1868 р.), Бродах, Перемишлі, Самборі, Городку та ін. Й. Шафлік у книзі "Діяльність добровільних пожежних дружин" зауважує, що до цього широкомасштабного руху спонукали велика кількість пожеж, автор приводить дані про пожежі на Галичині (табл. 1.1) [14, с. 38].

Таблиця 1.1

Дані про пожежі на Галичині

Роки	Кількість пожеж	Роки	Кількість пожеж
1875	1457	1895	2256
1880	1781	1900	2290
1885	2065	1905	2409
1890	1827	1910	2547

Отже, ситуація змушувала уряд уживати необхідних заходів. 1877 р. у пруській Польщі за ініціативою Російського пожежного товариства впроваджено статут крайової пожежної охорони "Крайовий союз добровільних пожежних дружин Королівства Галичини і Лодомерії у Великому Королівстві Краківському". Царські укази ставили ці формати під впорядкування органам поліції. Товариство

регулярно скликало загальнокрайові з'їзди, сприяло поширенню мережі осередків пожежної охорони, налагодило у 1901-1912 рр. видання спеціального журналу "Стражак" (згодом "Огляд Пожежництва") [8, с. 44].

Про швидкий розвиток пожежної служби свідчить видана 1878 р. книга маршалкового пожежного стража В. Еміновича "Поліція пожежна у нас і за кордоном". У